

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

© 2015 КАРЧЕВА Г. Т.

УДК 336.71:338.314.021

Карчева Г. Т. Системний аналіз прибутковості діяльності банків України

Метою статті є вдосконалення методологічних і науково-практичних підходів до системного аналізу рентабельності банків. Розроблені методологічні підходи ґрунтуються на міжнародних стандартах і використанні економіко-статистичних методів. Побудовані багатofакторні регресійні моделі дозволили кількісно оцінити вплив факторних показників на результативні показники діяльності банків України та встановити подібність поведінки банків під час фінансових криз у різні періоди, зв'язок між рівнем прибутковості та ліквідністю банків. Запропонована модель системного аналізу рентабельності активів дозволила кількісно виміряти вплив складових на рівень рентабельності активів, визначити фактори, що спричинили зростання чи погіршення рентабельності активів. Розроблений підхід базується на використанні результативних показників рентабельності активів (ROA) і рентабельності капіталу (ROE) у комплексі з факторними показниками. Використання запропонованого підходу на практиці дає змогу розпізнати тенденції та основні фактори, що впливають на рентабельність, порівняти результати роботи українських банків між собою та з міжнародними банками і визначити шляхи підвищення їх ефективності.

Ключові слова: прибутковість, декомпозиційний аналіз, економіко-статистична модель, системний аналіз.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Формул.:** 3. **Бібл.:** 9.

Карчева Ганна Тимофіївна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри економіки та управління, Університет банківської справи Національного банку України (вул. Андріївська, 1, Київ, 04070, Україна)

E-mail: anna.karcheva@gmail.com

УДК 336.71:338.314.021

Карчева А. Т. Системный анализ прибыльности деятельности банков Украины

Целью статьи является совершенствование методологических и научно-практических подходов к системному анализу рентабельности банков. Разработанные методологические подходы основываются на международных стандартах и использовании экономико-статистических методов. Построенные многофакторные регрессионные модели позволили количественно оценить влияние факторных показателей на результативные показатели деятельности банков Украины и установить сходство поведения банков во время финансовых кризисов в разные периоды, связь между уровнем доходности и ликвидностью банков. Предложенная модель системного анализа рентабельности активов дает возможность количественно измерить влияние факторных показателей на уровень рентабельности активов, определить причины роста или ухудшения показателя рентабельности активов. Разработанный подход базируется на использовании результативных показателей – рентабельности активов (ROA) и рентабельности капитала (ROE) в комплексе с факторными показателями. Использование предложенного подхода на практике позволяет обозначить тенденции и основные факторы, влияющие на рентабельность, сравнить результаты работы украинских банков между собой и с международными банками и определить пути повышения их эффективности.

Ключевые слова: доходность, декомпозиционный анализ, экономико-статистическая модель, системный анализ.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Формул.:** 3. **Библ.:** 9.

Карчева Анна Тимофеевна – доктор экономических наук, доцент, заведующая кафедрой экономики и управления, Университет банковского дела Национального банка Украины (ул. Андреевская, 1, Киев, 04070, Украина)

E-mail: anna.karcheva@gmail.com

UDC 336.71:338.314.021

Karcheva G. T. System Analysis of the Profitability of Banks in Ukraine

The article is aimed at improving the methodological and scientific-practical approaches to the system analysis of the profitability of banks. The developed methodological approaches are based on the international standards and the use of economic-statistical methods. The multi-factor regression models, which have been built, have enabled a quantification of impact of the factor indicators on the outcome indicators of banks in Ukraine, establishing the similarity of behavior of banks during financial crises in different periods, as well as disclosing the relationship between the level of profitability and the liquidity of banks. The proposed model of the system analysis of the return on assets provides for the ability to quantitatively measure the impact of factor indicators on the profitability of assets, determine the causes of the growth or the deteriorating of the indicator of the profitability of assets. The developed approach is based on the use of the effective indicators – return on assets (ROA) and return on equity (ROE) in complex with the factor indicators. The use of the proposed approach in practice allows to identify trends and the main factors affecting the profitability, compare the results of the operation between the Ukrainian banks as well as with international banks and identify ways of enhancing their efficiency.

Key words: profitability, decomposition analysis, economic-statistical model, system analysis.

Pic.: 1. **Tabl.:** 3. **Formulae:** 3. **Bibl.:** 9.

Karcheva Ganna T. – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Economics and Management, University of Banking of the National Bank of Ukraine (vul. Andriyivska, 1, Kyiv, 04070, Ukraine)

E-mail: anna.karcheva@gmail.com

Функціонування та розвиток банків та банківської системи має бути спрямоване на підвищення прибутковості та ефективності. Для банків низький рівень прибутковості діяльності свідчить про обмежені перспективи розвитку, низькі конкурентні можливості, підвищену чутливість до ринкових ризиків, неефективне управління активами і пасивами, і в разі наявності тенденцій до погіршення може призвести до серйозних проблем у діяльності банків, а без своєчасного вживання необхідних заходів – до банкрутства. Отже, діяльність банків завжди повинна характеризуватися достатнім рівнем прибутковості, який

банкам дедалі складніше забезпечити в умовах складної макроекономічної ситуації та високих ризиків.

Головне завдання банків полягає в забезпеченні надійності та ефективної діяльності шляхом розв'язання цілей «магічного трикутника»: «одержання оптимального прибутку – підтримання на достатньому рівні ліквідності – забезпечення мінімізації ризиків». Збиткова діяльність банків свідчить про порушення фінансової стійкості та загрозу втрати капіталу та платоспроможності.

У літературі досить детально розглядаються існуючі методи та показники оцінки прибутковості, ефективності діяльності банків, зокрема, такими вченими, як

М. Алексеєнко, С. Андрюшин, Ф. Бутинець, О. Васюренко, В. Вовк, А. Герасимович, О. Калініченко, В. Кочетков, В. Кузнецова, А. Мороз, Г. Панова, І. Пасічник, А. Пілявський, Р. Портер, А. Примостка, Т. Смовженко, А. Шеремет, О. Чуб та інші. Однак їх роботи не повною мірою відповідають принципам системності та комплексності, зокрема щодо врахування перспектив розвитку та ризиків у діяльності банків, ефективності взаємодії з зовнішніми системами та врахування внутрішніх чинників, тощо.

На сьогодні існує багато методик і підходів [1–7] щодо аналізу рівня та тенденцій прибутковості як для окремих банків, так і банківської системи загалом. Однак їх використання не завжди дозволяє визначити, чому загальна прибутковість висока, низька або середня, або чому вона змінилася порівняно з попередніми періодами. Ці методики не передбачають проведення системного факторного аналізу досягнутого рівня рентабельності з урахуванням міжнародних стандартів.

Метою статті є вдосконалення методологічних і науково-практичних підходів щодо системного аналізу рентабельності банків.

Прибуток – це основний узагальнюючий показник діяльності банків, який відіграє важливу роль у діяльності банку, оскільки досягнення задовільного рівня прибутку дозволяє поповнювати капітал, формує основу життєдіяльності та зростання банку, а також забезпечує прийнятний рівень дивідендних виплат акціонерам. Однак отримання прибутку завжди супроводжується певними ризиками, при цьому вважається, що між величиною отриманого прибутку і ризиками існує прямий зв'язок: чим більший очікуваний прибуток від банківської операції, тим більший ризик. Банки, намагаючись збільшити прибуток, здатні перевищити допустимий ризик, що може призвести до втрати банком ліквідності та платоспроможності.

Водночас значні збитки банків, у тому числі обумовлені формуванням резервів через погану якість активів, можуть призвести до втрати банками капіталу та їхнього банкрутства.

Зауважимо, що банківська система України з моменту її створення до кризи 2008 р. тільки в одному, 2000 р., була збитковою (29,6 млн грн). Це був період неефективного функціонування банківської системи, що певною мірою було спричинено фінансовою кризою 1998 р. і високими ризиками за активними операціями, що позначалися на якості активів (у 2000 р. проблемні кредити за балансовими даними становили 11,3% від кредитного портфеля) і вимагало значних відрахувань у резерви за активними операціями на покриття збитків за цими операціями, що стало однією з причин збитковості банківської системи у 2000 р. Зауважимо, що на цьому етапі гострою залишалася проблема фінансової стійкості комерційних банків України. Внаслідок затяжної економічної кризи в Україні, негативного впливу зовнішніх факторів, здійснення банками ризикової діяльності на той час кожний третій банк був проблемний, а майже кожний п'ятий знаходився в стадії ліквідації [8].

У період кредитного буму, що мав місце до кризи 2008 р., банківська система була прибуткова і мала до-

статний рівень рентабельності ($ROA \geq 1\%$). Але, як зазначає О. Лаврушин [5], кредитний бум неминуче призводить до зростання ризиків і різкого погіршення якості активів та виникнення банківської кризи, як це мало місце в Україні та інших країнах.

Основним критерієм ефективності функціонування банківської системи та окремих банків має бути забезпечення стабільного розвитку як складної динамічної системи, що означає отримання прибутку, порівняльного з обсягами діяльності, за дотримання необхідного рівня ліквідності та допустимих ризиків. Після кризи 2008 р. банківська система України не дотримувалася цієї вимоги, вона була прибуткова тільки у 2012 і 2013 рр., при цьому прибуток був зовсім незначним, не порівняльним з обсягами діяльності (рис. 1).

Слід зазначити, що недостатність уваги щодо оцінки та аналізу рентабельності є ознакою більш широкої проблеми, пов'язаної з аналізом прибутковості, зокрема, проведення системного аналізу рентабельності діяльності за допомогою використання відносних показників. Фінансовий аналіз рентабельності базується на оцінці чистого результату (за абсолютною величиною та по відношенню до середніх активів) таких показників, як чистого процентного доходу; чистого комісійного доходу; торговельного доходу; адміністративних витрат, включаючи витрати на персонал; основного доходу (різниця між сумою чистого процентного доходу, чистого комісійного доходу, торговельного доходу та загальноадміністративними витратами). Зауважимо, що показник основного доходу є важливим індикатором фінансового стану банку. Низьке або від'ємне значення основного доходу свідчить про складне фінансове становище банку, що потребує негайного втручання як його керівництва, так і наглядових органів.

Важливим є поділ усіх складових прибутку на середні активи, оскільки це дозволяє провести факторний аналіз рентабельності активів (ROA), а також простежити зміну впливу окремих факторів порівняно з іншими та в часі.

Важливим індикатором, що поєднує ефективність і надійність банку, є показник реального прибутку, обчисленого за касовим методом, при розрахунку котрого обчислюється реальний отриманий прибуток – він співвідноситься із середніми активами і характеризує реальну рентабельність діяльності банку. Особливе значення має викликати значне перевищення нарахованих процентних доходів, зокрема, за цінними паперами у фінансовому обліку над отриманими (сплаченими) процентами в податковому обліку. Таке перевищення обумовлене відмінністю в порядку формування процентних доходів (у тому числі за цінними паперами), які у фінансовому обліку відображаються щомісячно (шляхом нарахування), у тому числі амортизації дисконту, а в податковому обліку такі процентні доходи відображаються за їхнього фактичного обривання (в періоди їхніх виплат, передбачених умовами випуску цінних паперів). Тобто банки в податковому обліку, на противагу фінансовому обліку, відображають реально отримані процентні доходи. Таким чином, банки можуть забез-

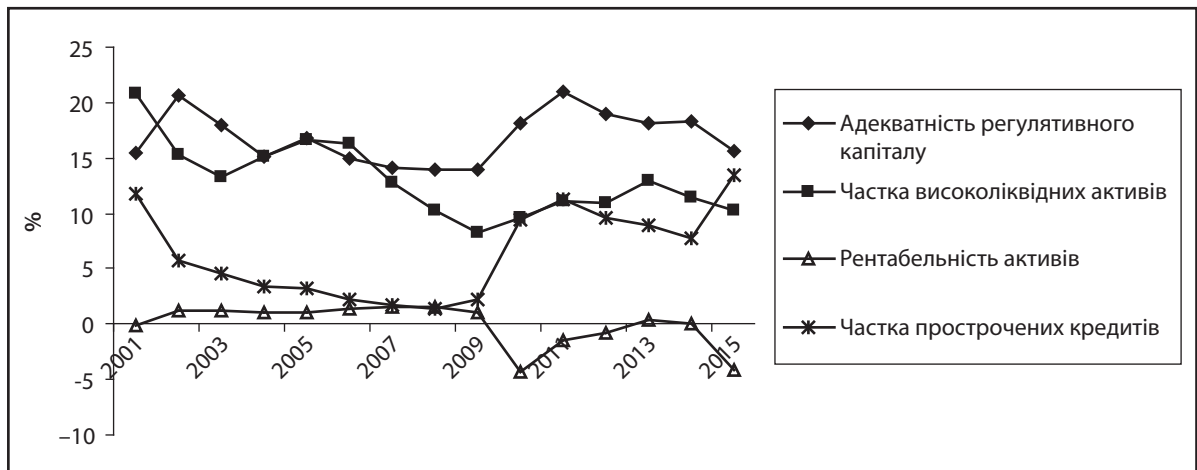

Рис. 1. Оцінка прибутковості та ризиків у функціонуванні банківської системи України у 2001–2015 рр., %

Джерело: складено автором за [9].

печувати прибуткову діяльність і підвищувати ефективність діяльності шляхом штучного формування у фінансовому обліку позитивного фінансового результату (прибутку).

Зауважимо, що на сьогодні більшість банків в Україні мають низький потенціал ефективного функціонування та розвитку. Доказом цього служить те, що у 2014 р. у 90 із 158 діючих банків, або 57% від загальної кількості банків, адміністративні витрати перевищували чистий процентний дохід, а це означає, що дохід, який отримують ці банки від кредитно-інвестиційної діяльності, не покриває витрати на залучення коштів і загальні адміністративні витрати (табл. 1).

Проведений декомпозиційний аналіз рентабельності капіталу банківської системи (ROE) свідчить (табл. 2), що різке її зниження у 2014 р. порівняно з попереднім роком відбулося в умовах зростання мультиплікатора капіталу (з 6,61 до 7,64) і підвищення доходності активів (відношення чистого валового доходу до середніх активів) – з 6,13% до 7,14%. Зауважимо, що підвищення доходності активів мало б свідчити про покращення якості активів і зниження відрахувань у резерви, а натомість відбулося значне збільшення обсягів відрахувань у резерви внаслідок непогашення кредитів

багатьма позичальниками, що й спричинило величезні збитки банків.

Отже, проведений декомпозиційний аналіз рентабельності власного капіталу (ROE) свідчить, що основним чинником підвищення прибутковості діяльності банків є поліпшення якості кредитного портфеля і загалом активів банків, що дозволить підвищити процентний дохід, а також позитивні зміни в генеруванні комісійних та інших непроцентних доходів, підвищення операційної ефективності діяльності банків.

Наступний етап аналізу прибутковості – системний аналіз рентабельності активів (ROA). Його завдання полягає у виявленні причин високої або низької результативності, які не встановлено на попередніх стадіях, зокрема, здатність банку генерувати непроцентний дохід на одиницю активів.

До того ж рентабельність активів виступає інтегральним показником оцінки прибутковості діяльності банків. Саме цей показник відображає результативність, надійність і перспективи розвитку банку, у чому зацікавлені всі сторони – і власники, і клієнти, і вкладники, і менеджери і, безумовно, держава, оскільки рентабельність активів (ROA):

Таблиця 1

Дані щодо кількості банків, в яких адміністративні витрати перевищують чистий процентний дохід (ЧПД), од.

Групи банків	2010 р.		2014 р.		Частка банків у групі, в яких адмінвитрати перевищують ЧПД	
	Усього банків	Кількість банків, в яких адмінвитрати перевищують ЧПД	Усього банків	Кількість банків, в яких адмінвитрати перевищують ЧПД	2010	2014
Група I	17	5	16	6	29,4	37,5
Група II	22	10	19	14	45,5	73,7
Група III	21	14	33	20	66,7	60,6
Група IV	116	55	90	50	47,4	55,6
Система	176	84	158	90	47,7	57,0

Джерело: складено автором за [9].

Декомпозиційний аналіз рентабельності капіталу (ROE) («аналіз Дюпуа») банківської системи України за 2006–2014 рр., %

Показник	Рік								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Рентабельність капіталу (ROE)	13,5	12,7	8,5	-32,5	-10,2	-5,27	0,45	0,81	-30,5
Рентабельність активів (ROA)	1,6	1,5	1	-4,4	-1,5	-0,76	3,03	0,12	-4,07
Мультиплікатор капіталу (фінансовий леверидж)(МК), разів	7,99	8,61	7,77	7,64	6,84	6,81	6,66	6,61	7,64
Маржа прибутку (MP)	18,7	19,6	11,5	-60,4	-21	-10,52	6,93	1,95	-56,96
Доходність активів (DA)	8,6	7,7	9	7,3	6,9	7,22	6,49	6,13	7,14

Джерело: складено автором за [9].

- ✦ це основний показник, що співвідносить чистий прибуток із загальними ресурсами в управлінні (активами) і характеризує ефективність управління активно-пасивними операціями, а саме: рівень віддачі на одиницю вкладених коштів у активні операції;
- ✦ прибутковість активів вважається найкращим показником для оцінки результатів роботи менеджменту банку.

Запропонований підхід до оцінки прибутковості діяльності банків і банківської системи дозволяє провести системний аналіз внутрішніх факторів, що визначають рівень рентабельності діяльності банків. Шляхом аналізу рівнів і тенденцій усіх складових прибутковості можна оцінити зміни рівня прибутковості активів та з'ясувати, покращилася чи погіршилася результативність діяльності банку порівняно з попередніми звітними періодами та іншими банками.

Як уже зазначалося раніше, аналіз результатів фінансової діяльності стане точнішим, якщо він базується на середньому значенні даних за повний рік. Якщо дані представлено достовірно, аналіз продемонструє порівняльну позицію банку на ринку та тенденції, що свідчать про його майбутні переваги.

Виділяючи рентабельність активів як основний узагальнюючий показник результативності діяльності банків, необхідно виділити систему ключових показників, що визначають його величину [8]. Звертаємо увагу, що з метою проведення системного факторного аналізу рентабельності активів банківської системи та окремих банків як факторні показники (основні та узагальнюючі), так і результативний показник (рентабельність активів) розраховуються до середніх чистих активів і приводяться до річного базису при розрахунку на проміжну дату.

Основним показником, що впливає на рівень прибутковості діяльності банків, є чиста процентна маржа (ЧПМ), що характеризує ефективність управління активами і пасивами і є дуже важливою складовою прибутковості, до того ж, значно відрізняється в різних банках. Зауважимо, що чиста процентна маржа визначається насамперед розміром отриманого чистого процентного доходу.

Чистий процентний дохід = процентний дохід – процентні витрати = {середня процентна ставка за процентними активами × середні процентні активи} – {се-

редня процентна ставка за процентними пасивами × середні процентні пасиви}.

Отже, з огляду на наведене співвідношення чиста процентна маржа залежить від двох факторів:

- ✦ співвідношення між процентними ставками за активами та зобов'язаннями, тобто від величини чистого спреду;
- ✦ співвідношення між сумами процентних активів і процентних пасивів, тобто від розміру чистої процентної позиції.

Аналіз чистого спреду є важливим при аналізі прибутковості діяльності банків, але цього недостатньо для з'ясування причин високої чи низької чистої процентної маржі – основної складової рентабельності активів. Необхідно проаналізувати як доходність процентних активів та вартість процентних зобов'язань загалом, так і окремих складових, що обумовили існуючий рівень доходності процентних активів і вартості процентних зобов'язань.

Отже, для банків основним фактором, що визначає рівень прибутковості їхньої діяльності та на який слід звертати особливу увагу, є рівень чистої процентної маржі. У разі, якщо банк має низьку чисту процентну маржу і високий рівень рентабельності діяльності, необхідно провести детальний комплексний аналіз не тільки рентабельності його діяльності, але й фінансового стану загалом.

У 2007 р. уперше за весь період існування банківської системи в Україні не було жодного збиткового банку. Проте оцінити збільшення чистої процентної маржі в міжкризовий період із 2004 по 2008 рр. однозначно позитивно неможливо, оскільки частково його було досягнуто завдяки зниженню рівня ліквідності внаслідок скорочення частки високоліквідних активів, які виконують роль так званої «подушки», що призвело до підвищення ризику ліквідності й негативно вплинуло на фінансову стабільність банків. Отже, цілей «магічного трикутника»: «одержання максимального прибутку – підтримання на достатньому рівні ліквідності – забезпечення мінімізації ризиків» не було досягнуто, і тому, незважаючи на найвищу рентабельність діяльності банків України, починаючи з 1998 р., функціонування банків не можна вважати ефективним.

Системний аналіз ретельності діяльності банків України свідчить, що в умовах фінансових криз для банків України досить гостро постає питання забезпечення прибуткової діяльності в умовах підтримання на необхідному рівні високоліквідних коштів (готівка + кошти на коррахунку в НБУ та в інших банках) та підвищення збалансованості активів і пасивів за строками, посилення контролю за кредитним, валютним, процентним ризиками, які мали тенденцію до зростання, що вимагало підвищення рівня їх хеджування та додаткових відрахувань у резерви на відшкодування можливих втрат за активними операціями.

Слід зазначити, що банкам у 2014 р. порівняно з попереднім роком вдалося збільшити величину основного доходу з 2,73% до 3,72% внаслідок збільшення результату від торговельних операцій (з 0,28% до 1,19% до активів). Однак внаслідок значних відрахувань у резерви на покриття ризиків за активними операціями (з 2,73% до 3,72%) банки отримали величезні збитки (ROA = -4,07%, практично на тому ж рівні, що і під час кризи у 2008–2009 рр. (у 2009 р. ROA = -4,37% (табл. 3).

Тенденція погіршення якості кредитного портфеля, зниження надходжень від погашення кредитів негативно впливала на рівень надходжень і прибутковості. Це підтверджують і побудовані економетричні моделі. Для вироблення правильних управлінських рішень щодо забезпечення прибуткової діяльності банків важливого значення набуває побудова моделі та встановлення параметрів та їхніх значень, за яких можливе стабільне та ефективне функціонування банків України. За даними фінансової звітності банків були побудовані економетричні моделі (1) – (3) залежності фінансового результату від основних факторних показників (якості активів, рівня ліквідності, капіталу, обсягів наданих кредитів, тощо).

$$Y_{1999} = -0,019X_1 + 0,039X_2 + 0,049X_3 + 0,039X_4 - 0,866X_5 - 348,96 \quad (1)$$

$$R = 0,806;$$

$$Y_{2009} = -0,019X_1 + 0,401X_2 + 0,250X_3 + 0,060X_4 - 0,866X_5 - 129,4 \quad (2)$$

$$R = 0,837;$$

$$Y_{2014} = -0,234X_1 + 0,401X_2 + 0,190X_3 + 0,576X_4 - 343,1 \quad (3)$$

$$R = 0,911,$$

де X_1 – загальні активи;
 X_2 – високоліквідні активи;
 X_3 – кредитний портфель;
 X_4 – балансовий капітал;
 X_5 – відрахування в резерви на відшкодування можливих втрат за активними операціями.

Параметри побудованих економетричних моделей за період з 1999 р. по 2009 р. включно свідчать про топологічну стійкість моделі. Подібність зв'язків і тенденцій для криз 1998 р., 2009 р. і 2014 р. підтверджують важливість для забезпечення стабільності та ефективного функціонування банківської системи підтримання на достатньому рівні ліквідності та зниження ризиків за активними операціями. Так, через низьку якість активів, збільшення активів на 1000 грн у 1999 р. і у 2009 р. призводило до зменшення прибутку на 19 грн, а в 2014 р. – на 234 грн. Крім того, існує прямиий зв'язок між високоліквідними активами (X_2) і фінансовим результатом (Y), починаючи з 1999 р.

ВИСНОВКИ

Прибутковість банку є основним показником ефективності його фінансово-господарської та комерційної діяльності. Рівень прибутковості залежить від визначеної банком стратегії діяльності, ефективності управління активами і пасивами, контролю за банківськими ризиками, від методів, що використовуються для підтримання ліквідності.

Для підвищення рівня прибутковості українські банки мають приділяти більше уваги зниженню ризиків,

Таблиця 3

Системний аналіз рентабельності діяльності банків України за 2007–2014 рр., % до активів

Показник	Рік				
	2007	2008	2009	2013	2014
Чиста процентна маржа	5,03	5,3	6,21	4,1	4,16
Чистий комісійний дохід	2,6	2,61	1,62	1,75	1,8
Результат від торговельних операцій	0,71	1,7	0,4	0,28	1,19
Адміністративні витрати	-4,29	-4,07	-3,09	-3,40	-3,43
Основний дохід	4,05	5,54	5,03	2,73	3,72
Відрахування в резерви за активними операціями мінус повернення раніше списаних активів	-1,55	-3,41	-8,59	-2,34	-7,94
Інші операційні доходи мінус інші операційні витрати	-0,46	-0,64	-0,9	-0,40	-0,26
Повернення списаних активів	0,00	0,0	0,0	0,26	0,22
Прибуток до оподаткування	1,96	1,49	-4,46	0,26	-4,25
Податок на прибуток	0,46	0,46	-0,08	0,14	-0,18
Рентабельність активів (ROA)	1,5	1,03	-4,38	0,12	-4,07

Джерело: складено автором за [9].

поліпшенню якості активів і пасивів, зростанню доходів від неризикових операцій і зниженню рівня витрат, насамперед адміністративних. Прибуток комерційним банкам потрібно нарощувати передусім за рахунок поліпшення управління активами і пасивами, зниження витрат на утримання персоналу, процентних витрат за залученими коштами, зменшення частки неприбуткових і низькоприбуткових активів тощо. З метою забезпечення фінансової стабільності особливу увагу банки мають приділяти забезпеченню досягнення цілей «магічного трикутника» – прибуткової діяльності з урахуванням підтримання на необхідному рівні ліквідності та зниження ризиків. Управління прибутковістю має відбуватися не в ручному режимі, а як складний системний процес з використанням сучасних методів і підходів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Банківська система України: інституційні зміни та інновації: кол. моногр. / [Л. О. Примостка, М. І. Діба, І. В. Краснова та ін.]: за заг. ред. Л. О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2015. – 434.
2. **Калініченко О.** Нові підходи до визначення рентабельності банківської діяльності в сучасних умовах / О. Калініченко // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 7. – С. 48–51.
3. **Пасічник І.** Розробка аналітичного інструментарію оцінки ефективності кредитної політики банку / І. Пасічник, В. Вовк // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 1. – С. 36–39.
4. **Синки Дж.** Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Джозеф Синки-мл. / Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.
5. Оценка финансовой устойчивости кредитной организации / Кол-в. авт.; под ред. О. И. Лаврушина, И. Д. Мамоновой. – М.: КНОРУС, 2011. – 304 с.
6. Современные подходы к управлению устойчивостью бизнеса: монография / Под ред. д-ра экон. наук, проф. А. М. Ряховской, канд. экон. наук, проф. О. Г. Крюковой. – М.: Финансовый университет, 2012. – 280 с.
7. Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів: монографія / [Л. О. Примостка, М. І. Діба, О. О. Чуб та ін.]; за ред. д-ра экон. наук, проф. Л. О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2012. – 459 с.
8. **Карчева Г. Т.** Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України: монографія / Г. Т. Карчева; НАН України; Ін-т экон. та прогноз. – К., 2012. – 520 с.
9. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

REFERENCES

- Kalinichenko, O. "Novi pidkhody do vyznachennia rentabelnosti bankivskoi diialnosti v suchasnykh umovakh" [New approaches to determine the profitability of banking in modern conditions]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 7 (2010): 48-51.
- Karcheva, H. T. *Efektivnist funktsionuvannia ta perspektvyv rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy* [The efficiency of the operation and prospects of the banking system of Ukraine]. Kyiv, 2012.
- Otsenka finansovoy ustoychivosti kreditnoy organizatsii [Estimation of financial stability of a credit institution]. Moscow: KNORUS, 2011.
- Oftsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <http://www.bank.gov.ua>

Pasichnyk, I., and Vovk, V. "Rozrobka analitychnoho instrumentarii otsinky efektyvnosti kredytnoi polityky banku" [Development of analytical tools for assessing the effectiveness of monetary policy the bank]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 1 (2008): 36-39.

Prymostka, L. O. *Rehuliuвання diialnosti bankiv v umovakh hlobalnykh vyklykiv* [Regulation of banks in terms of global challenges]. Kyiv: KNEU, 2012.

Prymostka, L. O. et al. *Bankivska systema Ukrainy: instytutsiini zminy ta innovatsii* [The banking system of Ukraine: institutional change and innovation]. Kyiv: KNEU, 2015.

Sovremennye podkhody k upravleniiu ustoychivostiu biznesa [Modern approaches to the management of sustainable business]. Moscow: Finansovyy universitet, 2012.

Sinki, Dzh. *Finansovyy menedzhment v kommercheskom banke i v industrii finansovykh uslug* [Financial management in commercial banks and in the financial services industry]. Moscow: Alpina Biznes Buks, 2007.